

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

Akava kiittää kattavasta kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman 2030 valmistelusta. Akava kuitenkin katsoo, että sopeutumistoimissa on kiinnitettävä enemmän huomiota ilmastonmuutoksen vuoksi syntyvien osaamistarpeiden sekä työpaikkoihin kohdistuvien vaikutusten määrittelyyn. Akava puoltaa eri toimijoiden yhteistyön lisäämistä sopeutumissuunnitelman toimenpiteiden suunnittelu-, toteuttamis- sekä arviointiprosessissa, ja painottaa erityisesti työntekijöiden mukaan ottamista sopeutumista koskevaan valmisteluun. Eri toimijoiden välinen tiivis yhteistyö lisäisi toiminnan resurssitehokkuutta sekä osallistamisen myötä myös aktivoisi eri toimijoita huomioimaan ilmastonmuutoksen sopeutumistoimien tärkeyden toiminnanalallaan.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

Akava kiittää ilmastonmuutoksen vaikutusten laajuuden huomioimisesta yli toimialarajojen. Akavan näkemyksen mukaan luonnoksessa on huomioitu riittävästi Suomeen kohdistuvia ilmastonmuutoksen vaikutuksia.

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

Akava huomauttaa, että ilmastonmuutos on jo nyt osaltaan heikentänyt luonnon sekä ihmisten hyvinvointia ja osittain vaikuttanut myös yhteiskunnan hyvinvointiin sekä turvallisuuteen, jolloin vision pyrkimys siihen, että ilmastonmuutoksella ei olisi heikentäviä vaikutuksia luonnon, ihmisten ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen näyttäytyy varsin kunnianhimoisena.

Akava kiittää suunnitelman valmistelun monipuolista huomiointia myös ei-ilmastollisten tekijöiden osalta, jotka kytkeytyvät ilmastoon sekä näiden muutosten aiheuttamiin seurauksiin. Tämä lähestymistapa kuvastaa ilmastonmuutoksen seurausten laajempaa vaikuttavuutta yhteiskunnan hyvinvointiin sekä turvallisuuteen.

Akava kannattaa ilmastonmuutoksen seurausten ennakoitua ja käytännön toimia, jotta toimet olisivat taloudellisesti mahdollisimman kannattavia sekä vaikuttavia. Akavan näkemyksen mukaan suunnitelman päämäärien osalta on kuitenkin hyvä huomioida entistä vahvemmin eri toimijoiden mahdollisuudet sopeutua ilmastonmuutokseen. Lisäksi Akava korostaa tutkitun tiedon merkitystä ilmastonmuutoksen sopeutumistoimissa.

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Suunnitelmassa on hyvin tunnistettu ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisen merkitys kaikilla sektoreilla. Suunnitelman toimenpiteiden vaikuttaessa kaikkiin sektoreihin tulisi Akavan mielestä sopeutumisensuunnitelmien valmistelu toteuttaa myös eri toimijoiden mahdollisimman tiiviissä yhteistyössä.

Akava kannattaa ilmastonmuutoksen sopeutumiseen liittyvien tarpeiden tunnistamista valtioneuvoston yhteisessä toimintaympäristöanalyysissä sekä ministeriökohtaisissa tulevaisuuskatsauksissa.

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Akava kannattaa ilmastonmuutokseen liittyvien riskien arviointia Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisille tehtäville.

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Suunnitelmassa mainitaan ravitsemussuositusten mukaisen kasvispainotteisen ruokavalion vähentävän ruuan ilmastovaikutuksia ja muuta ympäristökuormitusta sekä edistävän terveyttä. Muutoksen toteutuminen edellyttää, että koko väestölle turvataan riittävä ja alueellisesti tasa-arvoinen, kansanterveyttä edistävä ravitsemushoito, jotta ravitsemussuositukset toteutuvat.

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Metsäautotie- ja yksityistieverkoston kunnossapidon kartoittamisen vaadittavat resurssit ja vastuutahojen määrittämiseen on kiinnitettävä huomiota. Lisäksi on pohdittava sopeutumis- ja kunnossapitotoimien kartoittamisen jatkoa haavoittuvuuden tunnistamisen jälkeen.

Akava kannattaa vahvasti päätöksien pohjautumista tutkittuun tietoon muuttuvista olosuhteista. Tiedon tuotannon ja siihen reagoinnin tulee olla tulevaisuudessa jatkuvaa niin kaavoituksen kuin rakentamisenkin osalta.

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Akava näkee tärkeänä luonnon monimuotoisuuden tukemisen, ekosysteemipalveluiden turvaamisen sekä ilmastonmuutoksen hillinnän, myös sopeutumistoimia pohdittaessa. Lisäksi Akava kannattaa eri hallinnonalojen luonnon monipuolisuutta koskevien sopeutumistoimenpiteiden johdonmukaistamista.

Akava näkee luonnon monimuotoisuuden pitkäaikaisseurannan lisäämisen sekä tutkimusten koordinaation, suunnittelun ja toteutuksen kehittämisen tärkeänä.

Luontopohjaisten ratkaisujen lisääminen kaupunkirakenteisiin ja myös esimerkiksi vesiensuojelurakenteisiin lisäävät samanaikaisesti ihmisten ja luonnon terveyttä ja hyvinvointia sekä vahvistavat luonnon monimuotoisuutta ja ilmastonmuutoksen hillintää sekä muutokseen varautumista. Rakenteet tasaavat lämpötiloja kaupunkirakenteissa ja haihduttavat vettä rankkasateella sekä sitovat ravinteita ja epäpuhtauksia vesistä.

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveyden suojele ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Akava kannattaa yhteistyön tukemista eri toimijoiden välillä resurssitehokkaan ja optimoidun toimenpidekokonaisuuden sekä sen yhtenäisyyden varmistamiseksi. Akava painottaa myös tutkittuun tietoon panostamista sekä toimintavarman yhteiskunnan merkitystä suunnitelmallisen sopeutumisen edistämiseksi.

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojele' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia kulttuuriperintöön ja kulttuuriympäristöön määriteltäessä sekä sopeutumistoimenpiteitä suunniteltaessa kulttuurin edustajien osallistaminen päätöksentekoprosesseihin on toivottavaa.

Akava kannattaa tutkitun tiedon sekä uuden osaamisen kerryttämistä kulttuuriperinnön sekä -ympäristön suojele ilmastonmuutosten vaikutusten osalta. Lisäksi Akava pitää tärkeänä jo olemassa olevan tiedon jakamista mm. riskienhallintaan liittyen.

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kuntakohtaisten sopeutumissuunnitelmien toteuttamisessa Akava kannattaa kuntien välistä yhteistyötä siinä määrin kuin se rationaalisesti olisi kannattavaa. Kuntien tehdessä sopeutumissuunnitelmiaan yhteistyössä muiden ympäryskuntien kanssa, olisi suunnitelmista mahdollista tuottaa kattavampia.

Akava puoltaa erityisesti tutkittuun tietoon perustuvien toimialakohtaisten ajankohtaisten oppaiden laatimista alueellisen sopeutumissuunnitelman laatimisen tueksi.

Maakunnilla on tärkeä rooli aluetason riskien hallinnassa. Aluehallintavirastot koordinoivat alueellisia riskiarvioita ja on tärkeää kytkeä kuntien alueellinen yhteistyö alueen isoon kuvaan, eli siihen mitkä ovat keskeisimmät alueelliset sää- ja ilmatoriskit kullakin alueella ja miten varautumisen yhteistyö koordinoidaan alueella, jotta erilaisten kuntien yhteistyö saadaan toimivaksi.

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Akava kannattaa vahvasti tutkitun tiedon sekä sen myötä syntyvän tietopohjan vahvistamista ilmastonmuutoksen seurauksista sekä niihin sopeutumisesta. Erityisesti Akava nostaa esille ilmastonmuutoksesta johtuvan tulevaisuuden osaamistarpeiden määrittelyn tärkeyden, jotta niihin reagoiminen riittävän aikaisessa vaiheessa olisi mahdollista.

Akava haluaa kiinnittää huomiota tuotetun tiedon saavutettavuuteen eri toimijoille. Tiedon saavutettavuus ja selkeys voisi tehostaa ja kohdentaa riskienhallinta- ja sopeutumistoimia sekä lisätä yksittäisten toimijoiden tietoutta niin itseään kuin toimialaansa koskevista riskeistä. Akava kuitenkin huomauttaa tämän vaativan lisäresursointia sopeutumista tukevaan TKI-toimintaan.

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Akava kiittää eri kohderyhmien tarpeiden tunnistamisesta ilmastonmuutoksen sopeutumistoimien ajankohtaisen tiedon viestimisen näkökulmasta. Akava kannattaa ilmastonmuutosta, sen vaikutuksia sekä sopeutumistoimia koskevan viestinnän selkeyttämistä sekä saavutettavuuden parantamista viestinnän tehostamiseksi. Lisäksi Akava puoltaa viestinnän vaikuttavuuden seurannan kehittämistä.

Sää- ja ilmatoriskien lisääntymisen vuoksi varautumissectoreiden yhteistyö tulee korostumaan tulevaisuudessa, jonka vuoksi yhteinen viestintä ja ilmastonmuutosilmiön kytkeminen muuhun alueelliseen varautumistoimintaan on kuitenkin teema, jota tulee aktiivisesti kehittää.

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Akava kannattaa erityisesti Suomen ilmastoulkopolitiikan tavoitteiden selkeyttämistä sekä ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista edistävän työn sisällyttämistä koko ministeriön toimintaan. Akavan näkemyksen mukaan kansainvälisen vaikuttamisen lähtökohtana on Suomen omien tavoitteiden selkeys sekä johdonmukaisuus, joka mahdollistuu eri toimijoiden tiiviissä yhteistyössä sekä vuoropuhelussa, joka puolestaan mahdollistaa tehokkaamman vaikuttamisen kansainvälisellä tasolla.

Akava näkee tärkeänä tavoitteen edistää suomalaisten sopeutusratkaisujen vientiä maailmalle ulkopoliittikan keinoin yhdessä eri toimijoiden kanssa. Lisäksi Akava kannattaa yleisesti alueellista ja rajat ylittävää yhteistyötä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumiseen liittyen.

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Akava kannattaa yleisen ja saavutettavan tietovarannon kehittämistä, jotta eri toimijoiden osallistuminen ilmastonmuutoksen sopeutumis suunnitelmien prosesseihin sekä toteutukseen olisi

mahdollisimman resurssitehokasta. Lisäksi Akava painottaa tutkitun tiedon merkitystä vaadittavien sopeutumistoimien kattavuuden tunnistamiseksi, jotta myös toimien arviointia olisi mahdollista kehittää mahdollisimman resurssitehokkaaseen suuntaan.

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Akava kiittää kattavasta lisäselvitystä vaativien toimenpiteiden tunnistamisesta. Erityisesti Akava nostaa esille osaamisen kehittämisen, työsuojelun kehittämisen sekä yhteistyön laajentamisen järjestökentän ja yritysten kanssa. Akava kokee osaamisen kehittämisen työelämässä vaativan eri tahojen yhteistyötä sekä työntajien roolin merkityksellistä tunnistamista toimialan osaamisen kehittämisen toimijana. Lisäksi Akava haluaa korostaa eri toimijoiden osallistumisen merkitystä sopeutumistoimien prosessin eri vaiheissa, jotta sopeutumistoimien eteneminen sujuisi mahdollisimman oikeudenmukaisesti sekä resurssitehokkaasti.

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

-

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

Akava kannattaa toimien taloudellisten vaikutusten punnitsemista. Huomautamme kuitenkin, että ilmastonmuutoksen aiheuttamien tarvittavien sopeutumistoimien selvityksen lykkääminen tulevaisuuteen tulee todennäköisesti kalliimmaksi, kuin sopeutumistoimien määrittely ja niihin reagoiminen riittävän ajoissa. Riskien ennakoiminen ja ennakointiosaamisen lisääminen yhteiskunnallisena kysymyksenä on hyvin tärkeä. Alueellisten riskien yhdessä ratkaisemisen kyvykyys ja yhteistyötapojen kehittäminen voi lisätä riskien hallintaa ja näin vähentää taloudellisia kustannuksia.

Akava kannattaa sopeutumistoimien vaikutusten tarkkaa arviointia, jotta ne tukisivat mahdollisimman hyvin kestävästä kehityksestä, talouskasvusta, työllisyyttä, yritysten toimintaa sekä kilpailukykyä ja kansalaisten hyvinvointia.

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

-

Kallio Silja
Akava ry